

Ed.

476. Nefndarálit

um frumvarp til laga um afnám fódurskyldu svonefndra Mariú- og Péturslamba.
(Þingskj. 220).

Nefnd sú, er háttvirt deild kaus til að athuga frumvarp þetta, hefir ekki orðið sammála. Meiri hluti nefndarinnar ræður til, að samþykkja frumvarpið óbreytt, af því hann telur kvöð þessa, er að eins hvílir á nokkrum búendum í Norður-Múla og Norður-Þingeyjarsýslum, rangláta og úrelta, ekki sist nú, er gjöldum til presta hefir verið algerlega breytt, enda hefir óánægja gjaldendanna verið megn, þar sem mál þetta hefir verið flutt margsinnis á þingi.

Að vísu verður því eigi neitað, að endurgjaldslaus eftirgjöf þessarar kvaðar muni hækka jarðirnar í verði, og þannig auðga eigendurna. Væri því nokkur ástæða til að krefjast endurgjalds af þeim fyrir afnám fódurskyldunnar. En hér er að eins um lítilfjörleg útgjöld að ræða fyrir prestlaunasjóð, ekki sízt, þegar $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ jarðanna er opinber eign, en hins vegar að vorri hyggju hæpið, að jarðareigendurnir mundu kaupa kvöðina, þó heimildarlög væru samþykkt eins og minni hluti nefndarinnar í neðri deild lagði til.

Minni hluti nefndarinnar gerir sérstaklega grein fyrir áliti sínu hér á eftir.

Efri deild alþingis, 1. apríl 1911.

Steingrímur Jónsson,
skrifari og framsögumaður.

Stefán Stefánsson.

Eg hef ekki getað orðið meðnefndarmönnum mínum samdóma í þessu máli.

Málið er óbrotið og þarf ekki mörgum orðum um það að fara. Það er

bersýnilegt, að afnám það, sem frumvarpið fer fram á, á kvöðum þeim, sem hér ræðir um, er bein gjöf af hálfu hins opinbera, sem ekki hefir annað augnamið en það, að láta undan kröfum, sem að visu hafa oft komið fram, en jafn oft verið vísað frá, sem óréttmætum, enda eru þær það.

Það kemur ekki nú til greina hvernig þessar kvaðir eru að upphafi til komnar. Núverandi eigendur jarðanna hafa eignast þær með kvöðunum, og eins og meiri hluti nefndarinnar játar, mundi afnám þeirra hækka jarðirnar í verði og þannig auðga eigendurna. Og þó að því sé fram haldið, að kvöðin hvili nú á ábúendum og hafi engin áhrif á leigumála jarðanna, þá er hitt miklu líklegra, að leigumálinn sé sniðinn í upphafi með kvöðina fyrir augum; að minsta kosti getur hver eigandi hve nær sem er hækkað leigumálann fyrir þessa sök, þegar kvöðinni væri af létt.

Að visu er það eðlilegt, að mönnum þyki nú bezt við eiga, að kvöðin falli burt í þeirri mynd, sem hún er í, sem lambsfóðurskylda. En einsætt virðist, að þar í móti skuli koma af hálfu jarðeiganda fjárhæð nokkur eitt skifti fyrir öll, þó að sú ívilnun væri þá veitt, að upphæðin væri ekki svo há, að árlegir vextir af henni nemi eins miklu og kvöðin árlega. Hvort jarðeigandi síðan fær upphæðina greidda af leiguliða í einu eða á nokkurra ára bili, ef hann ætlaðist ekki til, að leigumáli hækkaði neitt fyrir aflétting kvaðarinnar, það yrði samningamál þeirra milli. Væri upphæðin ákveðin 50 kr. fyrir hvert af þessum lambseldum má telja líklegt, að hver eigandi þessara jarða vildi greiða þá upphæð eitt skifti fyrir öll, til að losast við kvöðina, og ætti hann með hagkvæmum samningi við ábúanda, að geta gert það sér að skaðlausu og ábúandinn heldur engan halla að bíða, þar sem kvöðin gæti lækkað nokkuð þegar í stað og ætti fyrir höndum að hverfa með öllu.

Með þessum ummælum leyfi eg mér, að ráða háttv. deild til, að samþykkja við frumvarpið þessa

BREYTINGARTILLÖGU

Í stað frumvarpsgreinarinnar komi svo hljóðandi grein:

Landsstjórninni veitist heimild til, að afnema fóðurskyldu Maríu og Péturslamba af þeim jörðum, sem sú kvöð hvílir á, gegn því, að eigendur jarðanna greiði í prestlaunasjóð eitt skifti fyrir öll 50 krónur fyrir hvert þessara lambselda.

Frá þeim tíma, er kvöð þessi fellur niður, greiðist prestum þeim, er nú njóta tekna af henni, uppbót að skaðlausu úr prestlaunasjóði.

Efri deild alþingis, 3. apríl 1911.

Kristinn Daníelsson.